

Čís. 13579.

Bylo-li za odvolacího řízení v rozlukovém sporu manželství zrušeno smrtí (žalovaného) manžela, jest žalobu o rozluku manželství zamítnouti.

(Rozh. ze dne 26. května 1934, Rv II 499/34.)

Žalobě, již se domáhal manžel rozluky manželství z viny žalované manželky, oba nižší soudy vyhověly. Odvolací soud uvedl ke konci důvodů: Žalovaná po podání odvolání zemřela dne 29. prosince 1933. Avšak tato okolnost nemůže mít vliv na běh řízení, poněvadž jde o přezkoumání rozsudku prvního soudu vyneseno ještě za živa žalované.

Nejvyšší soud žalobu zamítl.

Důvody:

Řešiti jest jen otázku, zda v případě, kde žalovaná zemřela za odvolacího řízení, lze uznati na rozluku manželství, o niž bylo žalováno. Účelem žaloby o rozluku manželství jest zrušení manželství, nutným předpokladem jejím je tudíž manželství trvajících. Smrtí jednoho z obou manželů však manželství vůbec zaniká (§ 111 obč. zák.), takže nelze je zrušiti již soudním výrokem, když rozsudek rozlukový nemá jen význam deklaratorní, nýbrž konstitutivní, tvoří nový právní stav (srov. rozh. 7771 sb. n. s.). Okolnost, že žalovaná zemřela po vynesení rozsudku prvního soudu uznávajícího na rozluku z její viny, brání tomu, by dovolací soud, který přezkoumává správnost napadeného rozsudku na základě skutkového stavu, který tu byl v době, kdy byl vydán (srov. rozh. 8681 sb. n. s.), prohlásil rozloučení manželství, které fakticky již smrtí žalované bylo zrušeno. Odvolací soud neposoudil tudíž věc po právní stránce správně, usoudiv, že okolnost, že žalovaná zemřela po podání odvolání, nemůže mít vliv na běh řízení.

Čís. 13580.

Nicotnou jest úmluva, kterou ujedná advokát se svým klientem za zastupování jako odměnu určitá procenta z částky, která mu bude slevena na dani. Lhostejno, že závazek takový převzala komanditní společnost, nikoliv její osobně ručící společníci, jimž byla daňová sleva vymožená.

Ujednání podle § 879 čís. 2 obč. zák. jest nicotné i tehdy, převzala-li takový závazek za klienta osoba třetí.

(Rozh. ze dne 30. května 1934, R I 312/34.)

Žalující advokát dal si slíbiti od žalované komanditní společnosti zaplacení určité části daňové slevy, již měl vymoci u finančních úřadů pro společníky žalované společnosti. Žalobě o zaplacení slíbené částky pro-

cesní soud první stolice vyhověl. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvnímu soudu, by ji, vyčkaje pravomoci, znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Jest přisvědčiti odvolacímu soudu, že ujednání ze dne 8. října 1927, podle něhož si dal žalobce od žalované slíbiti jako odměnu určitou, poměrně stanovenou část slevy daňové, kterou měl vymoci u finančních úřadů pro společníky žalované společnosti, jest nicotné podle druhého odstavce § 879 čís. 2 obč. zák. Na věci nic nemění, jak bude doličeno, že závazek převzala žalovaná komanditní společnost a ne její osobně ručící společníci Pavel M. a Ervín M., pokud se týče jeho dědici, jimž sleva daňová měla býti žalobcem vymožena. V druhém odstavci § 879 čís. 2 obč. zák. jsou stanoveny dva zákazy, jichž porušení má v zápětí nicotnost smlouvy. První zákaz se týká převodu svěřené sporné věci zcela nebo z části na právního zástupce. O takový převod tu nejde. Druhý zákaz zapovídá právním zástupcům, aby si nedávali slíbiti určitou část toho, co bude straně přirčeno (*pactum de quota litis*). Jde o to, zda v ujednání z 8. října 1927 smluvená odměna procentuální z dosažených slev na daních spadá pod zákaz úmluvy o podílu právního zástupce na klientově úspěchu čili nic. Neobstojí názor stěžovatelův, že i tento druhý zákaz se vztahuje jen na nároky, jež mají býti vymoženy soudním sporem. Zákaz úmluvy o podílu právního zástupce na úspěchu klientově byl do občanského zákoníka pojat třetí novelou (§ 90). V důvodové zprávě k této novele bylo vysvětleno, že formulováním zákazu úplného nebo částečného převodu sporné věci, by nebyl ještě postižen slib t. zv. »*quota litis*«, že však právě taková ujednání mají býti zamezena, aby bylo zabráněno smlouvám, jež klienta nespravedlivě poškozují, a že proto bylo ustanovení druhého odstavce § 879 čís. 2 obč. zák. doplněno dodatkem, pro nějž se vyslovil i justiční výbor poslanecké sněmovny při poradě o osnově nového advokátního řádu. Z toho je patrné, že účelem tohoto zákazu třetí dílí novelou k občanskému zákoníku stanoveného jest především ochrana klientů před nespravedlivým poškozením. Zároveň však směřuje tento zákaz i k zachování vážnosti advokátního stavu a důvěry v něj, s čímž není slučitelné, aby se advokát úmluvou o honoráři stal podílníkem na klientově úspěchu po stránce hospodářské, tedy jaksi jeho společníkem. Oběma těmto účelům by nebylo vyhověno, kdyby platnost uvedeného zákonného ustanovení byla obmezena jen na soudní spory, neboť podobnými úmluvami mohou klienti býti nespravedlivě poškozeni a vážnost advokátního stavu a důvěra v něj může býti otřesena i tehdy, když jde o řízení mimosporné, nebo řízení správní. Ani ze slov zákona »právní zástupce«, »svěřená sporná věc« a »strana« nelze takové obmezení vyzovati. Podle § 8 adv. ř. může advokát zastupovati klienty nejen před soudy, nýbrž i před jinými veřejnými úřady. Pojem »strany« není obmezen na žalobce a žalované v soudních sporech, neboť za stranu jest považovati na př. též poplatníka v řízení před úřady finančními, jak plyne zejména z § 1 zák. ze dne 8. října 1924 čís. 235 sb. z. a n. o mimo-

řádných úlevách při placení přímých daní, dále z §§ 29 (3), 38, 39, 55, 56 (1), (3), zák. ze dne 8. dubna 1920, čís. 309 sb. z. a n. o dávce z majetku a z přírůstku na majetku a z §§ 199 (1), 313, 330, 331, zák. z 15. června 1927 čís. 76 sb. z. a n. o přímých daních osobních. Výrazem »svěřená sporná věc« jest rozuměti každou věc, o které se má po úředním řízení teprve rozhodnouti, a to nejen v řízení soudním — sporném nebo mimosporném — nýbrž i v řízení správním, a v které se klient obrátil na právního zástupce se žádosti, by ho v příslušném řízení zastupoval. Slovy zákona »určitá část toho, co bude straně přirčeno«, je zahrnuta nejen určitá část pohledávky, jež bude straně přisouzena, nýbrž i určitá část toho, co bude straně sleveno z toho, co od ní jiný žádá. Je proto nicotná úmluva, kterou ujedná advokát se svým klientem za zastupování jako odměnu určitá procenta z částky, která mu bude na dani slevena, neboť ujednání takové se příčí ustanovení druhé věty druhého odstavce § 879 čís. 2 obč. zák. (srov. rozh. nejv. soudu čís. 13164 sb. n. s.). V projednávaném případě převzala takovýto závazek žalovaná komanditní společnost a ne její osobně ručící společníci Pavel M. a Ervín M., pokud se týče jeho dědici, jimž sleva daňová měla býti vymožena. To však na věci nic nemění, neboť komanditní společnost není právnickou osobou, nýbrž zákon uznává při ní jen zvláštní samostatné jmění a jednotnou reprezentaci všech členů na venek, která se jeví ve společné firmě, pod kterou společníci provozují obchody a znamenají firmu (čl. 15 a 17 obč. zák.) a ručí její komplementáři za dluhy (závazky) společnosti veškerým svým jměním osobně a nerozdílně (čl. 112 a 150 odstavec druhý zák.). Z toho plyne, že převzala-li sporný závazek žalovaná společnost, jde tu zároveň o solidární závazek jejich osobně ručících společníků Pavla M-a a Ervína M-a, pokud se týče jeho dědiců. Nehledíc k tomu bylo by obcházením zákona, kdyby se měla uznávati platnost závazku zákonem v druhém odstavci § 879 čís. 2 obč. zák. zakázaného, když závazek takový převzme za klienta osoba třetí. Ujednání takového závazku mezi advokátem a osobou třetí jest prohlásiti stejně za nicotné, jako když k němu dojde mezi advokátem a jeho klientem. Šlo-li mezi stranami o smlouvu nicotnou, nemohlo její uznání, jak správně uvádí odvolací soud, jevíti právních účinků. Okolnost, že uznání se nevztahovalo jen na odměnu žalobci příslušející podle ujednání z 8. října 1927, nýbrž také zahrnovalo v sobě uznání odměny za práce jiné, je bezvýznamná, ježto podle zjištění prvního soudu, které nedoznalo změny v odvolacím řízení, uznala žalovaná, že žalobci přísluší podle ujednání z 8. října 1927 nárok na honorář asi 369.000 Kč a zažalovaná částka 369.760 Kč 85 h je dle přednesu žalobcova právě procentuální odměna z dosažené slevy na daních. Z toho plyne, že uznání, pokud jde o zažalovanou částku, není než uznáním nicotného závazku a je právně bezúčinné.

Čís. 13581.

Úprava pachtovného při zemědělských pachttech (vládní nařízení ze dne 29. července 1933, čís. 164 sb. z. a n.).

Výměru 250 ha zemědělské půdy jest počítati podle stavu v době, kdy vládní nařízení čís. 164/1933 sb. z. a n. nabylo platnosti.

(Rozh. ze dne 30. května 1934, R I 431/34.)